Бр. 84. У Новом Саду, у суботу 14. (27.) априла 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

Лист српске народне радикалне странке. (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ дион. друштва у Руми.

Шта је ново по свету?

Српска народна скупштина састаје се сутра. Радикална странка улази у скупштину са 84 посланика. Сутра ће бити избор посланика у Пироту. Ако победи радикална странка, а има изгледа да победи, имаће 85 посланика, а цела опозиција имаће 81 посланика. Избори су били распи сани са тежњом, да се створи јака већина. То се није постигло, јер у радикалној странци није било потребне слоге, а главни одбор пренаглио је искључујући угледне људе из странке. Искључени радикали добили су седам мандата. Ако и они приступе посланичком клубу радикалне странке, онда ће она имати 91, са пиротским можда 92 мандата, а то је довољно јака већина. Надамо се, да ће се у интересу Србије наћи начин, да се сродни елементи сложе. Личне заћевице не смеју да буду сметња. Увреде се морају заборавити. Још би већу услугу учинио Србији онај, ко би омогућио, да се споје радикали и самосталци у једну странку. Тада би у скупштини одлучивала већина, која би бројала 130 посланика, али би било то тешко извести.

На слогу упућују радикале свих група и последњи избори посланика. Споразумни напредњаци и либерали добили су 113.855 гласова, за 17.350 гласова више него последњи пут. До тога броја гласова дошли су они само зато, што су радикали несложни. Самосталци су добили сада 120.894, скоро за 5000 гласова мање него последњи пут. Радикали су добили 205.115 гласова, дакле за 29 хиљада више него 1908. године. То значи, да радикална странка бива све јача. И дисидентски су радикални гласови, а то је доказ, да је радикална странка прави израз воље народне. Њени прваци треба према томе да се сложе и удруженим силама да наставе рад на просвету Србије.

*

Између праваша и коалиционаша у Загребу пуца тиква „Србобрану“ је криво, што смо то забележили, па се свечано ограђује против тога, да је коалиција напустила нагодбу као законито становиште. А уједно вели, да ми хоћемо да изазовемо расправу између странке права и коалиције о пакту, која би могла растровати односаје између те две странке и довести до кидања пакта. Али ми то нећемо постићи — довикује нам „Србобран“. Ако је пакт потпуно искрен, онда што се „Србобран“ боји ове расправе, која би могла растровати односаје између праваша и коалиционаша? Ако је коалиција остала на свом нагодбеном становишту, зашто се тај пакт не објави и тако Цувају избјегне руку адут за комесаријат? Није истина, да „Застава“ хоће да увери свет, да је свака политика, која хоће да поправи нагодбу, уперена против темељног државног закона. Та и наш програм тражи финансијску самоуправу. Ми смо забележили, да између углављеног пакта и говора Шандора Поповића у угарском сабору има велике разлике. То је признала и „Хрватска“, орган странке права сад је Поповићев говор назвала „нуђањем угарској влади“. Ми смо устали против коалиционашке неискрености и безначелности, јер се види, да је коалицији стало само до посланичких мандата, а не и до програма. То је утврђено. Она је у Загребу ратоборна и грми против Угарске и Мађара, а у Пешти је понизна и наглашава савез са Угарском. Какви су коалиционаши, доказ је и ова белешка у „Хрватској“: Г. др. Ф Милобар умољава нас, да обиром на белешку јучерашњег „Покрета“ под насловом „Кри се вести о пакту“ упразимо на редакцију истога листа питање: Је ли можда што зна о томе, да се у неким загребачким уредништвима давао пакт на увид страним новинарима? Ова се белешка тиче оних око „Србобрана“ и „Покрета“, који су бечким новинарима показивали пакт, да се пред њима праве лепи, а сад га крију. Неискрени су, али пада им образина. Не може се седети на две столице.

*

Руски архијерејски синод добио је из манастира Воронцева извештај, да се тамо чуда дешавају. Одмах је наређена истрага. Послата су два калуђера бајаги у госте, али они су гледали, шта се ради. Калуђери су домамљивали невине девојчице у манастир и направили Содому и Гомору. Двадесет породица из манастирске околине тужили су калуђере због тога. Сваки калуђер имао је по неколико младих девојака љубавница. Сад су сви под оптужбом. А код нас? Могу највеће покоре да почине, па ником ништа. По нашим манастирима жаре и пале разне архимандритуше и игуманије, а наш архијерејски синод баца проклетство на сваког, ко се томе противи. Да би ово стање могло у манастирима опстати, ствара се и синодални штатут, да одбрани овај православни обичај наших калуђера. У Мохачу је, како чујемо, ускочио калуђер. Досада су девојке ускакале, али калуђери мењају тај обичај. Ожени се калуђер — па шта? Жене се и друге калуђери, па што да се не ожени и мохачки? А ту је синодални штатут, да то и благослови!

*

Милошћу аустријске владе створени Хрвати у Босни држали су седницу и решили, да ће помагати владу, ако им испуни жељу: да се језик у Босни назове хрватским. Не учини ли то, онда ће они у опозицију. То су савезници оних око „Србобрана“ и присташе народног јединства (на корист Хрвата). Због њих је „Србобран“ изгрдио Србе у Босни, јер не ће да буду хрватске путуције, као што су самосталци А што се тиче народног јединства — ту су Хрвати на коњу. Сад ће Србима у Босни говорити: Што се ви ту противите? Зар не видите, како Србија дочекује Хрвате? Окрајте се дакле Срби корава посла, него Хрвате у руку. Онима у Бечу пак поручује „Аграмер Тагблат“: Будите мирни. Снажење хрватско-српског јединства значи снажење Аустро-Угарске то је становиште маса хрватског јавног мњења увек заступала, а то су становиште прихватили и меродавни кругови у монархији. Томе снажењу доприноси и посета хрватских ђака Србији.

Искрено је речено, па треба утубити. А у Београду ће се и даље проповедати народно јединству и жалити се, што аутрејска влада у Босни помаже Хрвате на штету Срба. Е — па живело народно јединство! Зар не?

Политички положај у Угарској.

У политичком животу за дан два наступиће затишје. Сутра све саборске странке имаће конференције, но на овима неће доћи ни до каквих важнијих одлука. У понедељак ће се Лукачева влада приказати сабору, те ће отпочети расправа о програму нове владе, која ће свакако бити подужа, али ће се већ у понедељак прекинути због делегација, које се састају у уторак. Тек после делегација, чија заседања неће трајати дуго, отпочеће поново преговори ради решења кризе.

Тисина група била се обрадовала, када је изгледало, да се Лукач неће моћи споразумети са опозицијом, а нарочито са Јустовом странком. Ну радост јој је била кратка века. Злурадости Тисине гарде учинила је крај порука министра председника Лукача Јустовој странци, да је вољан да преговара и на основу захтева Јустове странке гледе изборне реформе. Сада Тисина гарда хоће да било на који начин спречи споразум Лукачев са Јустовом странком, а да јој то не пође за руком, зависи једино од Лукача. Министар-председник Лукач мора се једном одлучити: лево или десно У владиној странци има две јаке струје. Једна је за истинско демократско, напредно изборно право, а друга је против таког изборног права и хтела би да га изигра разним смицалицама, па да тако очува превласт великашима и богаташима. Том другом струјом плови Тиса и другови му. Министар-председник Лукач мора се одлучити, којом ће струјом да заплови, да јој се стави на чело. Па ма дошло и до цепања у странци, штавише, то би било и потребно, и само кад се одвоје напредни од назадних, биће зајемчено уклањање данашњих несносних прилика, па и мир.

Јустова странка, а без споразума са њоме не може доћи до мира, вољна је да изиђе на сусрет министру-председнику Лукачу и да омогући мир, али само тако, ако зајемчи уважање у истину општег, једнаког изборног права са *тајним* гласањем. На основу таке изборне реформе она улази у даље преговоре са министром-председником. Радо ће у сваком питању тачно обележити своје становиште, да ће свако разјашњење, али сам законски предлог мора да изради — влада. Разуме се на основу и у духу оних главних начела. Но ако се министар-председник Лукач поведе за Тисом и Андрашијем, онда ће проћи исто онако, као и његов претходник Куен.

Решење заплету је дакле посве у рукама министра-председника Лукача и зависи од тога, којој ће се страни приволети. Министар-председник Лукач изјавио је пред једним новинарем, да њему стоје на расположењу сва средства, да омогући рад у сабору. То је свакако опомена, претња. Претња новим изборима. Ну не зна се, кога се тиче. Ако се тиче опозиције, не значи много. Јер и на новим изборима опозиција ће у таком броју, па свакако још и у већем, ући у сабор, у каквом је и данас. Тиче ли са пак та претња оних у владиној странци, који настојавају да омету споразум са опозицијом, онда је сасвим на своме месту: јер од тих ни један неће видети више сабора — без помоћи владине.

Талијанско-турски рат.

Дарданели су још увек затворени. Код Цариграда стоји око стотине трговачких бродова, спремних на полазак. На улазу у Дарданеле са Јегејског Мора стоји отприлике исто толико бродова, који чекају да их пусте у мореуз. Трговина има грдне штете. По стручњачком мишљењу, штета дневно износи око милион круна. Залуд навољују на турску владу руски, енглески, румунски, аустријски и грчки посланици, чија трговина највише пати због затворених Дарданела, турска влада их не ствара. Подводне мине на улазу у Дарданеле почели су, истина, да вade, али зато се трговачки бродови никако не пропуштају. Турски министри на сва навољивања страних посланика слежу раменима и одговарају, да не могу да отворе Дарданеле, јер од талијанских

ратних бродова прети опасност Босфору. Турски војни министар Шефкет паша изјављује, да се засада не може ни помишљати на отварање Дарданела. Турска се мора старати о својој обрани, јер је она нападнута.

И због Дарданела може да дође до великих заплета. Из Букурешта јављају у Берлин, да у питању Дарданела може се у најближем времену очекивати врло озбиљан обрт. *Пред уласком у Босфор појавила се руска црно-морска флота.* Румунски трговачки бродови, који су пловили према Босфору, срели су се са руским ратним бродовима, који су сад једва на један сат пловидбе удаљени од Цариграда. Један грчки пароброд донео је у Цариград глас да се руска црно-морска флота налази на 35 километара од Босфора. Из Софије пак јављају, да је *бугарска војска* приправна, да у оном тренутку, када се руски ратни бродови појаве у Босфору, *пређе македонску границу.* А из Букурешта јављају, да је румунска влада учинила све потребне предпреме, да у потребном тренутку *пребаци три војна кора у Турску.* — Свакако, да те три државе, чија трговина највише пати због затворених Дарданела, хоће на тај начин да принуде Турску, да отвори Дарданеле, али ако Турска не попусти, може да буде свашта.

Талијански убојни бродови заиста су отпловили са Јегејског Мора. Али чим у Тарент у узму хране и муницију и доведу у ред топове, враћају се, да продуже започету акцију

Избор епархијских скупштинара у Бачкој.

Административни одбор епархије бачке заказао је избор епархијских скупштинара за 14. (27.) јуни о. г. Избор изборника морају црквене скупштине свршити најдаље до 16. (29.) маја о. г. Епархијска скупштина саставће се тек 16. (29) августа о. г.

Побуна у Мароку.

Француски листови доносе опширан извештај о побуни у Фезу. Марокански војници побили су преко 300 Француза и унаказили њихове лешеве. Жене су их подстрекавале на побуну. Побуна је угушена, јер су француски војници у већем броју крстарили и убили сваког, ко је носио оружје, а по наредби француског ђенерала пуцали су топови и разрушили силне куће. Најгоре су прошли Чивути. Њихова варош изгледа као после земљотреса. Европљани се склањају у приморске вароши. Мисли се, да ће Француска требати 200 хиљада војника, да коначно угуши побуну. Многи су Европљани ишибани корбачем и оковани у гвожђе. Марокански Арапи противе се француској управи, а сигурно их на то подстрекавају и немачки агенти. Немачка жели да се Француска искрвави у Мароку и тако ослаби.

Прилози за Милетићев споменик.

Г. Живко Арсенијевић из Гарчина у Славонији приложио је за споменик неумрлом дру Светозару Милетићу 2 круне.

До сада је скупљено **13.525 круна и 43 потуре.**

Ђурђевска забава у Н. Саду.

Коло занатлијске омладине у Новом Саду приређује у очи Ђурђева дана велику забаву с игранком и позоришном представом у Ковачевој (пре Мајеровој) великој дворници. На забави ће свирати тамбурашки збор „Слога“. Улазнице се могу добити у књижарници С. Ф Огњановића. На забави ће говорити г. Коста Јорговић, певаће занатлијско певачко друштво „Невен“ и ратарско (црквено) певачко друштво, Васа Јовановић декламоваће „Луду“ од Јаше Томића, чланови и чланице кола занатлијске омладине играју коло Омладинац. Последња тачка је приказ Стеријине „Женидбе и удадбе“. Улоге имају Зорка Дејановић, Јелена Содићева, Драгица Лезечева, Мил. Главарданова, Станко Додић, Ђорђе Милановић и Васа Јовановић.

Судар српске и аустријске лађе.

Приликом боравка председника париске општине у Београду приређена је вожња на Сави и Дунаву. На српској лађи „цар Никола II.“ био је и председник Русел. Аустријска лађа „Алкотмањ“ (рем ркер) ударио је кљуном у бок српској лађи и прилично је оштетио. „Алкотмањ“ се кренуо, ма да по правилу то није смео учинити, док се „цар Никола II.“ као путнички брод не крене. Француски посланик у Београду послао је о томе својој влади извештај

Подземни ходник у Београду

Пештанским листовима јављају из Београда, како су радници приликом канализирања у Београду наишли на подземни ходник, који води из краљева двора горе у град. По том извештају, ходник је тај изграђен врло чврсто и још је сасвим добро одржан. И приликом убиства краља Александра и краљице Драге, када завереници нису могли одмах да их нађу, помишљали су, да су морали утећи кроз тајни подземни ходник. Међутим се испоставило, да је улаз у ходник био зазидан. Држи се, да га је дао зазидати краљ Милан, јер се бојао, да би војници, ако би се побунили, могли из града тим ходником доспети у двор. Подземни ходник биће сад зарођен. — Одговорност за истинитост ове вести остављамо пештански листовима и њиховим извештачима

Кратке вести.

— На острву Кипру побунило се становништво, које је већим делом грчко, против енглеске владавине. У свима местима на острву одржани су народни зборови, на којима је донесена одлука, да се острво сједини са Грчком. Мир није нигде нарушен.

— За талијанску војничку крилату флотилу скупљено је досад добровољних прилога преко милион лира; сам талијански краљ поклонио је сто хиљада лира.

— Учитељица у Лондону Брентерава наследила је од свога стрица, који је недавно умр'о у Аустралији, 60 милиона круна. Учитељица ипак неће да напусти своје звање, васпитаваће и даље школску децу.

— Тиса достигла је код Сегедина највишу тачку 7 метара 22 центиметра. Од оне велике поплаве Тиса још никад није била тако велика код Сегедина као данас Од јуче је почела опадати.

— У општини Ешкиле у, недалеко од Вел. Варада, Румуни сељаци хтели су да убију свога пароха, те су бацили бомбу на кућу му. На срећу бомба је ударила о гране дуду пред кућом, те се распрела, провалила зидове, разбила прозоре, али је поп остао неповређен.

— Сенћанског опанчара Ђорђа Петеа тужио је сусед му ради неке веће своте. Опанчар није никад био у суду, и сад се толико уплашио, да је зграбио кухињски нож и прорезао себи трбух. Умр'о је на месту.

— Изабрани критски посланици отпутоваће у Атину, да учествују у раду грчке народне скупштине.

— Милан Прибићевић, пешадиски капетан, премештен је у Ниш за командира чете у пуку кнеза Михајла.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. априла.

Критски заступници у Грчкој.

Атина. У понедељак стижу критски заступници да учествују у раду грчке народне скупштине. Биће одушевљено дочекани. Очекује се због тога заплет са Турском.

Хрватско-славонске политичке прилике.

Будимпешта. Цувај био овде и конферисао са неким посланицима из Хрватске и Славоније. У понедељак долази поново, а уторак биће поново конференција посланика из Хрватске и Славоније.

Рузвелтова победа.

Сенлуј. При избору делегата победила Рузвелтова странка после огорчене борбе.

Заклетва нових министара.

Беч Нови угарски министри положили пред краљем заклетву.

Против скупоће.

Париз. Министарски савет дозволио војном министру да храну дозволи из иноземства без царине јер је велика скупоћа.

Пропаст „Титаника“.

Уешингтн. Морнари са „Калифорније“ исказали, да су били тек 10 миља од „Титаника“, виделе се јасно и ракетле, али капетан Лорд није се на то ни осврнуо.

Куенова опроштајна аудијенција.

Беч. Куен био код краља у опроштајној аудијенцији.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

У трговини са готовом робом била је понуда добра, а тражња слаба. Цена пшеници пала са 10 потура. Цене су биле ове: Пшеница потиска К 23·85 до 24·30, банатска К 23·80 до 24·10, бачка К 23·80 до 24·10, раж 21·20—21·60, јечам К 19·50 до 20·—, зоб 21·70—21·50, кукуруз К 19·30 до 19·70. У трговини на рок прављени су оваки закључци: пшеница за април К 23·72, за мај К 23·70, за октобар К 22·64; раж за април К 21·54, за октобар К 18·76, зоб за април К 20·34, за октобар К 17·84; кукуруз за мај К 18·98, за јули К 18·72.

ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ И СТОВАРИШТЕ НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА
Паје Марковића у И. Саду,
снабдевено је у великом избору поред стално стојећег огромног стоваришта надгробних споменика за овогодишњу пролетњу сезону у разноврсним најмодернијим новостима надгробног камења у мермеру и граниту.
402 5 6
Послуга најтачнија!
Цене строго солидне!
За правилан и непогрешан изрез слова потпуна гаранција!
Ја знаје!

СРБИН КОМИСИОНАР
препоручује се трговцима и занатлијама ради извешћа и посредовања на :: пештанској пијаци. ::
Пера Ђорђевић
Будимпешта, Хотел Централ.
637 1—3

ЗЕМЉЕ ПОД АРЕНДУ!
42 јутра добре ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ, са салашом и свима потребним стајама издају се на **више година под аренду.** Земља је у Госпођинцима баш на хатару Жабаљском близу железничке станиц. — Све ближе потребне обавештаје даје: 632 2—2
Милан Ђукић
Госпођинци (Boldogaszonyfalva).

ДАЛИ СУ ВАМ СВИЊИ БОЛЕСНИ?
Па и ако нису, а Ви поручите и то одма док је за раније) чувени прашак „МАСТИН“ Др. Трикоци, брзо ће те се уверити да добро утиче на свиње. Зато одмах поручите, да се уверите. Врло мало жртвујете, а велику ћете корист имати 1 кутија 1/4 кгр 50 потура.
Ако вам живина скапава!
Поручите одма „АНТИКОЛЕРИН“ па ће одма престати скапавање, јер је доказано, да је сигуран лек 1 кутија 1/4 кгр 50 потура.
Дали су вам кокошињаци и живина пуни ушију?
Лако ће те их истребити, ако поручите прашак „ЧИСТОТУ“ 1 кутија 1/2 кгр. 32 пот Код сваког прашка има упутства. Поштом најмање 4 кутије (не мора бити све један прашак) по жељи захвалне признанице на увид шаљем.
ЛУКА В. ВУЧКОВИЋ
1933 16-52 Н. Сад код „ШАРГАРЕПЕ“

Своју ново модерно уређену
КРОЈАЧКУ РАДЊУ
која постоји у Митровици на житној пијаци, препоручујем штованом грађанству из места и околине, молећи, да ме, својим наруџбинама што обилније почаствовати изволи 587 4-10
Јован Врпка
КРОЈАЧ, Митровица (Срем)

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.